

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МІФОЛОГІЧНИХ МОТИВІВ У "КОРОЛІ ЛІРА" В. ШЕКСПІРА

У статті розглянуті численні сюжетні паралелі між "Королем Ліром" В. Шекспіра та текстами міфологічного характеру. З них латиномовні "Історія Британії" та "Життя Мерліна" Гальфріда Монмутського напевно були додатковими джерелами при написанні трагедії. Вірогідним є також непрямий вплив давньокельтських оповідей, зокрема тих, які увійшли в склад "Мабіногіону". Врахування цього культурного контексту дозволяє точніше оцінити характери героїв шекспірівської трагедії, її структуру та проблематику.

Ключові слова: "Король Лір", "Мабіногіон", міфопоетика, В. Шекспір.

Актуальність обраної теми визначається неперехідним значенням творчості В. Шекспіра, а також необхідністю уточнення ментальних структур, які лежать в основі класичної європейської культури, та її сучасних модифікацій.

Вивчення різних аспектів міфопоетики в Україні має стійку традицію: починаючи з М. Грушевського, М. Драгоманова, Лесі Українки, О. Потебні та І. Франка, і до таких сучасних дослідників як О. Білокобильський, О. Забужко, О. Кирилюк, С. Кримський, В. Личковах, Н. Хамітов та інші. Інтерес до творів Шекспіра, в тому числі й "Короля Ліра" в Україні виник в XIX столітті, причому з цього приводу так чи інакше висловилися практично всі видатні діячі культури. Найбільше наукове значення має доробок І. Франка та М. Драгоманова, зокрема, його розвідка з українських паралелей шекспірівського сюжету. Згодом до осмислення шекспірівської спадщини зверталися Д. Вавринюк, І. Ваніна, Б. Князевський, О. Ладигіна, І. Луценко, Л. Миловидова, Н. Модестова, Ю. Новиков, М. Шаповалова, Т. Якимович та інші; про власну роботу перекладача писав М. Рильський. У сучасній Україні про Шекспіра пишеться досить багато праць, однак, здебільшого вони присвячені: 1) методиці викладання п'єс в школах та вишах, 2) проблемам перекладу, 3) розвідкам з української шекспіріани. Більш узагальнюючий характер носять публікації таких дослідників, як С. Ватченко, А. Вітченко, М. Кремер, Є. Млиновський, Н. Тарасова. Слід особливо згадати дослідження В. Ніконової з принципів шекспірівської поетики. Тема шекспірівських джерел з часів Драгоманова не привертає особливої уваги, а отже, міфологічні витoki творчості Шекспіра залишаються мало розкритими.

Як пише С. Шкунаєв, "культура будується на основі усього накопиченого до неї матеріалу, включаючи його в своє поле свідомості і надаючи йому сенс в колі даної культури... Якщо між культурними комплексами, які приходять на зміну один одному, нема різкого розриву та відношень взаємозаперечення, то цей матеріал використовується максимально повно" [3, 401]. Текст шекспірівського "Ліра" зберігає помітну полістадіальність, яка виказує фольклорні корені та довгу еволюцію сюжету.

Відомо, що дві сюжетні лінії "Короля Ліра" були взяті Шекспіром з різних джерел, сильно перероблені та віртуозно поєднані в єдине ціле. Ці джерела вважаються добре вивченими шекспірологами. Було підраховано, що до Шекспіра історія короля Ліра оброблялася різними письменниками біля п'ятдесяти разів. Переказ про Ліра є у відомих "Хроніках Англії, Шотландії та Ірландії" Р. Холіншеда (1577), якими безсумнівно користувався Шекспір; безперечним є також вплив надрукованої в 1605 році анонімною п'єси "Правдива літописна історія Короля Лейра и його трьох дочок...". Першоджерелом сюжету про старого короля була "Історія Британії" (1135) валлійського єпископа Гальфріда Монмутського.

Як показав ще в 1904 році В. Перретт, сюжет про батька та дочок має безліч варіантів. А. Р. Янг, використовуючи індекс фольклорних сюжетів Аарне-Томпсона, виділив в якості потенційних джерел Гальфріда казки типу 923 (притча про батька, який поділив майно між трьома доньками у відповідності до їхніх промов, та згодом розчарувався) та 510А (історія Попелюшки). Схожість з "Попелюшкою" ще раніше відмітив М. Драгоманов у начерку "Корделія – замарашка", де він навів українські варіанти аналогічного сюжету. Образ трьох сестер відсилає нас до міфологічних уявлень про троїсту богиню (діву-мати-бабу) чи про трьох віщих сестер, які прядуть, проводять через перепони та обрізають нитку долі. Скоріш за все, сюжет 923 виник саме на базі цього міфу, обробленого в реалістичному дусі. Тоді стає ясно, чому лише молодша сестра (в нашому випадку – Корделія) може мати позитивні конотації.

У виданнях з компаративної міфології стало традицією називати прототипом короля Ліра кельтського бога морів Лера чи Лліра, про якого, однак, відомо дуже мало. Ймовірно, що його ім'я поєднав з "бродячим" сюжетом про батька та трьох доньок сам Гальфрід Монмутський. Гальфрід активно користувався втраченими письмовими та фольклорними джерелами, і через його посередництво до загальноєвропейської історичної традиції увійшло чимало кельтських історичних та міфологічних уявлень. Саме він підніс образ напівлегендарного кельтського вождя Артура до рангу "короля в минулому та прийдешньому", а його "Історія Британії" справила величезний вплив не тільки на літературу, але й на самосвідомість мешканців Британських островів.

Згідно з Гальфрідом, Лейр жив в VII столітті до н.е., правив шістьдесят років, а в старості хотів визначити, якій доньці віддати кращу частину спадщини. Його молодша донька Кордейла відповіла занадто стримано, була вигнана батьком, однак, вдало одружилася з королем Галлії. Лейр віддав герцогам Корнуолла і Шотландії лише половину острова, але пізніше співправителі повстали та відняли у нього владу. Лейр переправився до Галлії, примирився з Кордейлою, і з її допомогою повернув собі владу. Після смерті Лейра, Кордейла правила ще п'ять років, а потім була скинута з престолу племінниками, синами старших сестер. В ув'язненні вона вкоротила собі віку. Племінники Кордейли поділили владу над Британією, однак один з них порушив клятву і почав війну. Він потерпів поразку та загинув, а його двоюрідний брат Кунедатгій став королем всієї Британії і "тридцять три роки зі славою утримував її за собою" [2, 26].

Як бачимо, нерідкі твердження про те, що Шекспір сам "вигадав" смерть Корделії та Ліра, не зовсім вірні – він лише дочитав історію до кінця, а не зупинився на хеппі-енді, як це зробила більшість його попередників.

На відміну від пізніших обробок теми, Гальфрід показує, що ані літній Лейр, ані жінка Кордейла не могли довго виконувати функції Верховного короля Британії. У багатьох відношеннях шекспірівський "Король Лір" ближче саме до амбівалентності "Історії Британії" Гальфріда, ніж до пізніших версій, які відкинули тему "племінників". Крім цього, це у Гальфріда в історії смерті Кордейли та ворожнечі (двоюрідних) братів помітна перша основа сюжетної лінії синів Глостера. Співпадає і те, що один з них – покараний по заслугах зрадник, а другий – майбутній гідний король. Таким чином, сини Глостера мають своїми прототипами не тільки героїв пасторальної "Аркадії", але й принців, онуків Лейра, персонажів історичного переказу. Шекспір "ущільнює" час, відносячи Едгара і Едмунда до того самого покоління, що й Корделія, та переосмислює їхню роль. Щоб уникнути морального релятивізму, він також підкреслює, що Едгар, який успадкував королівство, не мав ніякого відношення до смертей Корделії та Ліра.

Чи може історія Ліра та дочок мати інші фольклорні джерела окрім смутних спогадів про бога моря, довільно поєднаних з бродячим сюжетом про невдячних дітей? Цілком вірогідно. В англійській літературі з кельтської міфології регулярно повторюється гіпотеза про те, що образ Корделії (та її ім'я, незважаючи на співзвучність з латинським "cor" – "серце") генетично пов'язаний з образом валлійської Крайдділадд (Крейділад, Крейтілат), дочки Ллуда. Історія Крайдділадд відома з повісті "Кілух та Олвен", яка входить до складу "Мабіногіону", збірки середньовічних валлійських текстів міфологічного походження. Завдяки своїй надзвичайній сюжетній насиченості, повість про Кілуха і Олвен є, напевне, найбільш відомою частиною "Мабіногіону" та може видаватися як окремий твір [4]. В цю оповідь інкорпорований наступний сюжет:

Крайдділадд, найпрекрасніша з дів Британії, була заручена з Гвітіром, сином Грейдавла, однак викрадена Гвіном, сином Нудда. Претенденти почали війну за руку дівчини. Конфлікт став настільки руйнівним, що король Артур втрутився та наказав припинити бій та повернути Крайдділадд в дім її батька. Віднині "женихи" мають битися кожний рік в день Першого травня (Калан Май, Белтайн – свято весни в кельтській традиції, від якого непрямым чином походить і день солідарності трудящих). Цей двобій закінчиться лише в Судний день, коли переможець нарешті одружиться з Крайдділадд.

На перший погляд, таке рішення здається абсурдним. Однак, оскільки герої – божественного походження, вердикт Артура означає, що поки світ існує в часі, два претенденти на руку Діви-Влади – Королі Зими та Літа – не повинні отримати переваги. Подібні сезонні двобої – стійкий мотив кельтської міфології. Відбуваються вони зазвичай навесні, коли світ балансує між зимою та літом. Переможець отримує владу, яка часто персоніфікується у вигляді діви, Королеви Травня. Взагалі для кельтів – та не тільки для них – діва (принцеса, королева) та влада були семантично дуже близькі. З уявленнями про "битву сезонів" були пов'язані відповідні обряди, де два чемпіони чи дві команди вели двобій від імені Зими та Літа. Вважається, що саме від локальних варіацій подібних обрядів походять багато видів спорту – від боксу до футболу. "Битва сезонів" залишається стійким мотивом британської (та почасти американської) культури до наших днів.

Історія Крайдділадд, як і багато інших оповідей про любовний трикутник, є одним з варіантів так званого Основного міфу. Головних героїв в ньому троє: Діва-Влада, чоловік (інколи – брат), молодий коханець. Останній часто є сином, племінником, васалом чи другом чоловіка – звідси в епосі, який зводить міф до людського, соціально-психологічного рівню, з'являється тема зради та моральних терзань. В британській та ірландській традиції такі сюжети займають особливе місце, прикладом чого можуть бути Найсі та Дейрдре, Діармайд та Грайне, Трістан та Ізольда, Ланселот та Гвіневер тощо.

У цій міфологемі помітний зв'язок з шекспірівською Корделією, яка за своїм статусом може розглядатися як Діва-Влада. Відлуння міфу про космічний агон у Шекспіра виявляється в:

- 1) двох претендентах на руку Корделії, "вірному" і "невірному";
- 2) двох герцогах-суперниках, "північному" і "південному";
- 3) таємній війні двох братів, "законного" і "незаконного";
- 4) війні "супердержав" – Британії і Франції.

Шекспір навіть ближче до давнього міфу, ніж його джерела. В "Історії Британії" нема двох претендентів на руку Корделії, нема наявних в "Кілуху та Олвен" тем насильства та безумства, Судного дня і відновлення світового ладу. У Гальфріда історія Лейра виглядає лише епізодом в ланцюгу подій. Шекспір повертає історії Крайдділадд / Корделії космічний сенс.

Окрім вставної новели про Крайдділадд, в "Кілуху та Олвен" та інших повістях "Мабіногіону" ("Бранвен", "Ллуд і Ллевеліс" та ін.) є й інші сюжети, які мають паралелі з мотивами "Короля Ліра".

Ще одним, прямим чи опосередкованим джерелом шекспірівського "Короля Ліра" може бути латинська поема вже згаданого Гальфріда Монмутського "Життя Мерліна". Саме в ній ми знаходимо сюжет, відсутній в інших "офіційних" джерелах, але центральний для шекспірівського тексту: безумство короля, який уходить від людей та набуває пророчих здібностей.

Мерлін (Мірдідін) є дуже непростою постаттю. Одні дослідники вважають його евгемерізованим божественним персонажем, епонімом-покровителем Британії (одна з давніх назв острова – *Clas Merdin*, "Морська Фортеця", або "Фортеця Мерліна"). Інші називають його історичною особою – одним з останніх друїдів, який жив в VI столітті н. е. Ці два прочитання не є взаємовиключними, оскільки на реальну видатну людину могли бути перенесені міфологічні уявлення. В поемі Гальфріда йдеться про те, що Мерлін, король і мудрець, втративши в бою братів, впав у безвихідну печаль, яка переросла в божевілля. В цьому стані він пішов від людей у ліси:

"Тою порой, как Мерлин бессчетными стопами воздух
Полнил, безумье его обуяло: покинув украдкой
Всех, в леса он бежал, чтобы люди его не видали.
В дебри входит Мерлин, он рад, что под вязами скрылся,
Диким дивится зверям, на полянах щиплющим травы" [1, 139].

Він став жити серед звірів, сам здичавів, і залишався в лісах незважаючи на прихід зими та серйозні труднощі. Його сестра, королева Ганіеда, а також дружина Гвендолена послали до нього музику, який своєю грою та співом пом'якшив серце безумця та привів його до людей. Однак при королівському дворі до Мерліна повернулось священне безумство, і він, відмовившись від дарунків, добився, щоб його відпустили назад. Мерлін залишився в лісі, але дозволив королівським слугам дбати про нього та побудувати йому посеред лісу обсерваторію. Він зцілювався від божевілля, але не втратив пророцького дару. До нього згодом приєдналися вчений бард Талесін, овдовіла Ганіеда, в якій теж з'явився пророцький дар, а також Мельдін – ще один безумець, якого вдалося зцілити. Таким чином в лісі виникла община з чотирьох мудреців.

Невелика поема вражає своєю енциклопедичністю: окрім історії самого Мерліна, вона містить численні історичні, натурфілософські та географічні екскурси. Вона співставна з шекспірівськими трагедіями за своєю "універсальністю", що охоплює весь всесвіт. Безпосередньо з сюжетом "Короля Ліра" співзвучні її наступні мотиви:

1. Втрата королем розуму в результаті душевного потрясіння з одночасним набуттям містичної мудрості.
2. Суворі природні умови (мороз, голод), які герой добровільно терпить.
3. Втеча від людей і наполеглива відмова повертатися до суспільства (дуже близько до постійних "уходів" Ліра).
4. Зцілення божевілля з допомогою музики. Емоційна зустріч з люблячими родичками.
5. Відмова від багатства та влади, елементи соціальної критики з приводу користоловства.
6. Поява ще одного безумця, який раніше був наближеним до Мерліна (у Шекспіра – зустріч Ліра з Едгаром).

7. Утворення комуни мудреців, яка протистоїть профанному світу ("тюремна ідилія", про яку Лір каже Корделії).

Така кількість паралелей означає щось більше, ніж випадковий збіг. Скоріше за все, навіть якщо Шекспір не читав "Життя Мерліна", то був знайомий з якимось його переказом. Тема божевілля, яка, безсумнівно, цікавила драматурга, привернула його увагу і підказала ще один сюжетний та філософський поворот нової п'єси.

Таким чином, король Лір виявляється безпосередньо співвіднесеним з Мерліном, центральною постаттю британського міфосу. Причому йдеться не про збіг другорядних ознак, а про ключовий епізод "біографії" обох персонажів, пов'язаний з однією з найважливіших для кельтської міфології тем – друїдичним священним шаленством.

Загальноновизнаним джерелом другої сюжетної лінії (Глостера та синів) "Короля Ліра" є роман сера Філіпа Сідні "Аркадія графини Пембрук" (1590). В його десятій главі йдеться про те, як головні герої, ховаючись в печері від страшної бурі, зустрілися зі сліпим королем та його сином Леонатусом. Король розповів їм, як його незаконний син Плексіртус обманом добився вигнання законного спадкоємця, після чого захопив владу та засліпив батька. Дізнавшись про це, Леонатус знайшов батька та став його поводителем. Згодом Леонатус і його нові друзі перемогли ворогів; старий король помер від потрясіння, встигнувши віддати престол Леонатусу; Плексіртус вимолив у брата пробачення.

Шекспір запозичив у Сідні фабулу, основну проблематику, і навіть окремі філософські пасажі, однак трактовка теми та розв'язка принципово відмінні. До того ж, "Аркадія" – не єдине джерело "лінії Глостера". Вже було сказано про функціональні зв'язки Едгара та Едмунда з племінниками Корделії. Є тут і паралелі з "Мабіногіоном". В "Кілуху та Олвен" лінія Ісбаддадена Пенкавра и Кустенніна підіймає теми відібраної близьким родичем влади, переміни ролей господаря та слуги, а також зазіхання на життя законного спадкоємця, який змушений ховатися, але в кінці виходить на світло та мстить за вбитих родичів. В іншій сюжетній лінії цієї самої повісті фігурує герой, який пропав безвісти, а згодом був знайдений у в'язниці замку Каер Лойу (Глостера). Є паралелі і з іншими повістями "Мабіногіону", перш за все, з історією Передіра, де знов важливе місце займає Каер Лойу/Глостер. Також слід звернути увагу на історію Овейна, де епізод "здичавіння" героя підіймає характерні для "Ліра" теми людини і природи, розуму і божевілля. Ці самі теми є типовими для артурівської традиції, де пов'язуються з Ланселотом і Трістаном. Образ рицаря чи мудреця, який впау у безумство і втратив людську подобу має безпосередні виходи на "подвійний" образ Едгара/Бідного Тома.

Цікаво, що в одній зі своїх знакових реплік Едгар/Том згадує глід (боярышник) – рослину Королеви Травня, а значить і Крайдділадд/Корделії. Таким чином, незважаючи на здавалося б абсолютно різне походження, обидві сюжетні лінії "Короля Ліра" сумісні та мають численні точки перетину, багато з яких відсилають читача до кельтської міфології. Це не означає, що Шекспір неодмінно користувався усіма згаданими джерелами. Але його творчість знаходиться в одному смислового полі з британською міфопоетичною традицією, а значить, усі її смисли можуть бути оцінені тільки з врахуванням відповідного контексту.

У розпорядженні Шекспіра були дві цікаві, але недосконалі історії. Лінія Ліра в дошекспірівських версіях не має логічного кінця: якщо старий король знов бере владу, то все повертається на круги своя. Але ж Шекспір хотів показати, що повернення до минулого неможливе. Епізод з "Аркадії" сполучає ефектну зав'язку, цікаві образи та міфо-логічний фінал. Однак, перемога справедливості забезпечується втручанням бога з машини, що йде врозріз з принципами творчості Барда (щонайменше – в трагедіях).

Шекспір поєднав дві історії з "загальним ритмом" в єдине ціле. Такий хід є дуже типовим для традиційної літературної творчості з її циклізацією сюжетів: найбільш яскрава історична чи легендарна постать все більше міфологізується, і стає центром тяжіння для різноманітних за походженням героїв. Для Шекспіра таким центральним образом став Лір, чия історія всотала в себе стільки архетипів, що стала врівень – якщо не вище – автентичних міфо-епічних традицій.

Невизначеність епохи і відсутність безпосереднього зв'язку з актуальною політично-династичною проблематикою дозволили автору сконцентруватися на типовому та архетипному. Герої "Ліра" значно пластичніші, ніж в більшості інших п'єс. Це виявляється не тільки в розвитку характерів, але й в тому, що на різних етапах вони свідомо чи несвідомо приймають на себе різні ролі, та проходять через різні міфологеми. Залишаючись живим і конкретним, кожен образ виходить далеко за межі рівня випадкових подій. Кожний конфлікт перетворюється в узагальнений образ-пояснення самої сутності базових життєвих ситуацій. А це – характеристика міфу. Тому трагедію Ліра можна читати як психолого-соціально-політичну історію сімейних та державних стосунків. Але можна розглядати її і в термінах Космосу і Хаосу, Короля и королівства, Ініціації, Жертви, викраденої Принце-

си та Правди як космічного принципу. Можна не тільки шукати історичних прототипів персонажів, але й порівнювати їх з героями міфів і легенд, які відносяться до тих самих архетипів. Тоді Лір стає співставним одночасно з королем Артуром и Мерліном, Корделія – з Крайдділадд, Глостер – з Едіпом, Рустамом і навіть Іллею Муромцем, Едгар – з Персевалем та усіма "безумними рицарями" артурівського циклу.

Звісно, Шекспір не займався реконструкцією чи імітацією кельтських міфів. Але інтуїція дозволила йому перекомбінувати наявний комплекс кельтських і германо-скандинавських міфологічних фрагментів, які були і залишаються субстратом британської культури, в повноцінний новий текст, який одночасно є і міфом и антиміфом, який виходить за межі традиції безпосередньо до сучасного реципієнта. Вивчення місця міфопоетики в творчості Шекспіра, зокрема, в тексті "Короля Ліра", є предметом нашого подальшого дослідження.

Використані джерела:

1. Гальфريد Монмутский. Жизнь Мерлина / Гальфريد Монмутский // История бриттов; Жизнь Мерлина : [Пер. с латин.] / Гальфريد Монмутский ; изд. подгот. А. С. Бобович и др. – М. : Наука, 1984. – 286 с.
2. Гальфريد Монмутский. История бриттов / Гальфريد Монмутский // История бриттов; Жизнь Мерлина : [Пер. с латин.] / Гальфريد Монмутский ; изд. подгот. А. С. Бобович и др. – М. : Наука, 1984. – 286 с.
3. Шкунаев С. "Похищение быка из Куальнге" и предания об ирландских героях / С. Шкунаев // Похищение быка из Куальнге : [Перевод] / изд. подгот. Т. А. Михалова, С. В. Шкунаев; [примеч. С. Шкунаева]. – М. : Наука, 1985. – 495 с. – С. 382–447.
4. Culhwch ac Olwen / cyfaddasiad newydd gan Gwyn Thomas ; darluniwyd gan Margaret Jones. – Caerdydd : Cyngor Celfyddau Cymru, 1988. – [64] p. : ill.

Колесник Елена Сергеевна, кандидат философских наук, доцент

Художественная интерпретация мифологических мотивов в "Короле Лире" У. Шекспира

В статье рассматриваются многочисленные сюжетные параллели между "Королем Лиром" У. Шекспира и текстами мифологического характера. Из них латиноязычные "История Британии" и "Жизнь Мерлина" Гальфрида Монмутского наверное были дополнительными источниками при написании трагедии. Достоверным является также косвенное влияние древнекельтских сказаний, в частности тех, которые вошли в слог "Мабиногиона". Такой культурный контекст позволяет точнее оценить характеры героев шекспировской трагедии, ее структуру и проблематику.

Ключевые слова: "Король Лир", "Мабиногион", мифопоэтика, У. Шекспир.

Olena Kolesnyk, Candidate of Philosophy

The Artistic Interpretation of the Mythological Motifs in W. Shakespeare's "King Lear"

The sources of the Shakespearean plots are considered to be well-studied, especially since Kenneth Muir published *The Sources of Shakespeare's Plays*. Still, it seems that the Bard also indirectly borrowed the ideas from the other corpus of texts. It is especially true about *King Lear*. It is well-known that for the main plot of his tragedy Shakespeare utilized the *Chronicles* by R. Holinshed, the play *The True Chronicle History of King Leir* and some other texts. But all these are just different variants of the same story, first written by Geoffrey of Monmouth in his *History of Britain*. This work was enormously popular and became one of the books that shaped the European culture. Some passages in his tragedy suggest that Shakespeare was acquainted with this "original" story. For example, it is quite possible to trace the characters of Edgar and Edmund to Cordelia's nephews, not only to the two princes in Sidney's *Arcadia*, as it is usually stated. Thus the "two plots" of Shakespearean *King Lear* can be viewed as inseparable parts of one complex but completely logical fabula.

Geoffrey's text belongs to the class of pseudo-histories, that combine historical facts with both myths and fantasy. His sources are chiefly unknown; but being Welsh by origin he had an access to fragments of very ancient Celtic tradition. It was Geoffrey of Monmouth who connected the folk-tale about the father and his three daughters with the name of the Celtic sea-deity Llyr or Ler. In another text this sea-god was mentioned as the father of Creiddiladd, whose story is told in *Culhwch ac Olwen*, one of the tales of the *Mabinogion*. The story itself belongs to the love-triangle class, very common in the British tradition. But it is unique in the clarity of representation of the mythologeme of the War of the Seasons / War of the Middle-world and Otherworld. Shakespeare echoes the myth in such motifs as Cordelia's two suitors; the rivalry of the "northern" and the "southern" dukes; the opposition of the "lawful" and "unlawful" brother; and the final war of the two "superpowers". In the tragedy we can see all the cosmological implications, present in *Culhwch ac Olwen*, but absent in the numerous pre-Shakespearean tales of the old king and his daughters.

There are quite numerous other parallels that suggest Shakespeare's acquaintance with the tales of *Mabinogion*. Of course the extent of this knowledge is difficult to judge.

One more possible source of the tragedy is Geoffrey's Latin poem *Vita Merlini*. It is radically different from the *History*, and much less known. But it is there we can find the theme absent in the "official" sources, but all-important for Shakespearean *King Lear* – the druidic frenzy of the self-exiled king. The protagonist of Geoffrey's story

is Merlin, a very complicated part-mythological and part-historical character, which came to be seen as one of the embodiments of Britain itself. Vita Merlini can be compared with Shakespearean plays in its cosmological character: it presents all manifestations of the terrestrial world. Besides this, there are some motifs that definitely parallel King Lear: 1) a king's loss of common reason compensated by mystical wisdom; 2) privations the hero voluntarily suffers; 3) his refusal to return to people; 4) the cure of the madness by means of music and the consequent highly emotional reunion with the female relative(s); 5) king's condemnation of avarice; 6) his meeting with one more inspired madman; 7) making of the "community of the wise" alternative to the profane world. All this is too much for a coincidence. It seems that Shakespeare knew either Vita Merlini or some retelling of the poem, and was attracted by its problematic. Thus King Lear becomes comparable with Merlin as a key figure of the British mythos.

The well-known main source of King Lear's "subplot" is Sir Philip Sidney's Arcadia. But it is not the only text that could have inspired the author. Besides the already mentioned connections of Gloucester's sons and Cordelia's nephews, there are some parallels with the Mabinogion, including two separate mentions of the city of Gloucester in extremely interesting mythological contexts. One of these cases takes place in the story of Peredur, which (along with the tale of Ywain and some other romances) has an episode of turning of an almost-perfect knight into a mad semi-animal. It is very close to Edgar's assuming the role of an "unaccommodated man". Playing this part, he memorably mentions the hawthorn – the sacred plant, associated with Creiddiladd. We perceive that King Lear's two seemingly heterogeneous plots, constantly refer to the British mythological and folklore tradition that unites them and brings the whole play into a corresponding context without which all the richness of the text can't be appreciated.

It can be concluded that Shakespeare's combining the two separate plots was not arbitrary. Logically only together they form a complete story. Mythologically they explore the principles of being the "British man" and the existence of humankind in general. In the folklore studies it is well-known that a potent image can draw to itself other characters and stories. For Shakespeare Lear became just such a centric image. It imbibed so many archetypes that reached the level of an authentic mytho-epic tradition. All the characters and situations in the tragedy remain individual and alive, but at the same time they go beyond the mundane and reach the mythical. That's why it is quite possible to compare Lear simultaneously with King Arthur and Merlin, Cordelia – with Creiddiladd, Edgar – with Perceval and so on. It doesn't mean that Shakespeare imitated myth. He made it anew.

Key words: "King Lear", "Mabinogion", mythopoeics, W. Shakespeare.